

НАРОДНА СКУПШТИНА

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ О РАДУ СРПСКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

ИЗЛАЗИ СВАКИ ДАН ЗА ВРЕМЕ СКУПШТИНСКОГ РАДА

ПРЕПЛАТУ ПРИМА СРПСКО-КРАЉЕВСКА

ДРЖАВНА ПТАМПАРИЈА И СВЕ ПОШТЕ У СРБИЈИ

ЦЕНА ЈЕ ЛИСТУ ЗА ЦЕО ОВАЈ САЗИВ:

ЗА СРБИЈУ . . . . . 5 ДИНАРА

ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ ТОЛИКО ИСТО С ДОДАТКОМ ПОШТАРИНЕ

УРЕЂУЈЕ СЕКРЕТАР СКУПШТИНСКИ

РАНКО ПЕТРОВИЋ

БРОЈ 22

СУБОТА 10 ЈУЛА 1893

ГОДИНА III

23 САСТАНАК

1 јула 1893 у Београду

ПРЕДСЕДАВАО ПОТПРЕДСЕДНИК,

Дим. Каткић

СЕКРЕТАР,

Лука Лазаревић

(НАСТАВАК)

(Министар Грађевина о буџету железнич.)

Допустите ми сад г. посланици, да вам после овога објасним и то, откуд је постала разлика ова у приходима од 1891 и 1892 год., која се, као што видите, доста знатном показује.

У то доба а године 1892 појавила се колера због које, а за очување здравља, установљени су погранични карантини према свима нашим суседима: Аустро-Угарској, Румунији и Турској; уведена је, т. ј. мера једна, која из основа бије сваки живљи саобраћај; мера, која у првоме реду највише погађа приходе, који су тим саобраћајем условљени.

Код такога дакле, стања, није никакво чудо онда, што су нам и наши жељезнички дохотци мањи, но што би без овога узрока било.

И то је, ето, господо, узрок оној показаној вам разлици.

Што се будућности пак тиче, ми имамо разлога да још ове године очекујемо, да нам приходи — под досадашњим неравно приликама, из тога извора не буду мањи од 6,000.000 динара у округлој суми; на то нам даје права онај приход, кога смо у последње време од наших жељезница добили и који знатно превазилази све цифре досадашњих месеца прошле и претпрошле године. С обзиром на ово дакле, ми с правом можемо очекивати, да се приходи жељезница наших до оне суме погну, коју вам напред поменух.

Мени, као министру и јесте тај главни циљ, да томе гре дим; а развићем живљега саобраћаја на свима гранама наших жељезница, ја имам вере, да ће се циљ тај и постићи.—

Оволико сам имао да рекнем односно суме, која овде није стављена и односно прихода, кога је г. Вук. Петровић на-поменуо.

Допустите ми, молим вас, да вам дам објашњења и од-носно ануитета овога, који је овде у суми од 360.000 динара на онај зајам стављен, који се, не треба заборавити, тек има да закључи; који дакле, још не постоји.

Жељезница наша, господо, овака каква је сад, још у многим и многим деловима својим има да претрпи знатне и осетне измене и допуне; још јој много инвестиција треба, на да задовољи потребе оне, зарад којих се жељезнице у опште и граде.

Тада, кад то буде, — а ја сам ставио себи у задатак да то учиним, тада и жељезнице наше неће давати 6, већ се приход њихов може уздам се, попети и на 7 па и на 8 милиуна динара.

За омогућење извршења тих инвестиција; за оспособљавање жељезница наших за велики њихов културни и привредан задатак; — на име тога циља и стављен је овај зајам од 5,700.000 динара, чија је годишња цифра ануитета сума ова од 360.000 дин.

Сума ова, која је овде стављена, може и не бити сва утрошена, јер зајам пре свега није ни закључен, као што сам напред поменуо; а после, нужни и преко потребни извесни радови за остварење мало час исказаног умишљаја мога, већ су и из досадашњих прихода наших жељезница исплаћени.

Оволико сам имао да кажем на говор г. Вукашина Петровића.

Стојан Новаковић — Ми имамо само да благодаримо г. министру грађевина и на објашњењима, која је изволео дати и на читавом његовом погледу на задатак наших жељезница, радујући се тежњи, коју он, водећи министарство грађевина као министар, жели да оствари. Између осталог, што је мој поштовани друг Вукашин Петровић казао, имам да нагласим нешто што ми се чини суштствено. То је нетачност у редакцији, која се види у овоме предлогу. Народно Представништво ће опазити, што желим да нагласим кад га опоменем, да је цео бруто приход, дакле читава половина буџета стављена не на своје место, сирам буџета расхода, него у једну врсту у одзјку „разно“, тако да је Председништво, у чију савесност ни најмање не сумњам, пред очима нашим било навучено, да мисли како и ово дакле бруто приход иде у рекапитулације и није га ни прочитати дало. Да није ово смотрио мој поштовани друг Вукашин Петровић и да он о томе није реч узео, догодило би се, да читава половина буџетна, цео буџет прихода, остане у Скупштини и непрочитан. То је што сам имао да приметим и молио бих да се узму мере да се тако што више у Народном Представништву не дешава.

Извештај — Ово је прочитано. Рекапитулација само није прочитана. Бруто приход од експлоатације предвиђен је у суми од 6,000.000 динара, а расхода 3,635.940 дин. остaje чистог прихода 2,364.060 а размера расхода према приходу износи 60,65 од сто.

Потпредседник — Стављам на гласање: Ко је за то, да се прочитани одељак прими нека седи, а ко је противан нека устане? (Сви седе). — Објављујем да је усвојен.

Известилац чита одељак II ванредни издаци дирекције, тачке: 82 и 83 (стр. 8).

Министар грађевина Светозар Станковић — Дозволите ми, господо посланици, да објасним ову 82 позицију, која носи заглавље: „На довршење сењске пруге, набавку вознога материјала и алата за експлоатацију и експроприацију земљишта 950.000 дин.“.

Сума ова, само је прегледа ради овде стављена. Ја ћу међутим поднети Скупштини нарочити један предлог, из чијих ће се прилога са свим јасно и тачно моћи да види, на шта ће се тражена ова сума од 950.000 дин. да утроши.

Вама је познато, г. г. посланици, да је за грађење сењске пруге предложено било само 700.000 динара. Та се међутим цифра показала недовољном, јер, да се цела ова пруга доврши и да би се рудник могао корисно да експлоатише не само за државну већ и за приватну потребу, морају се извесни и неопходни послови да изврше; мора се нарочито набавити много више вознога материјала, но што је то било раније предвиђено.

За овај мах, ја сам предвидео суму од 950.000 динара. А у предлогу опет, кога ћу Народној Скупштини поднети, видеће се потанко све на име чега је од те суме утрошено а од којих се радова потпуно функционисање ове пруге условава.

Оволико, дакле, за сад; а о самој позицији, ја ћу, као што рекох, поднети Народној Скупштини нарочити предлог.

Онда, кад се тај предлог врати из Државног Савета, пред којим се данас на оцени налази, Скупштина ће имати прилике, да и детаљно, као што рекох, види на шта се која сума има да утроши.

Потпредседник — Пошто нико не тражи реч стављам на гласање: ко је за то, да се прочитани одељак прими тај нека седи, ко је против, нека устане? (*Сви седе*). — Објављујем да је усвојен овај одељак.

Известилац чита: тачке: 1 и 2 (стр. 8 и 9).

Потпредседник — Пошто се нико није јавно за реч, стављам на гласање: Прима ли Скупштина прочитани одељак? (*Прима*). — Објављујем да је усвојен прочитани одељак.

С овим је свршен први претрес буџета државних железница.

Дајем четврт часа одмора.

После одмора

Потпредседник — Наставља се дневни ред. Одбор је извршио ревизију опште царинске тарифе и сад имамо да гласамо поименично за њу. Ко је за то, да се закон о општој царинској тарифи прими, гласаће „за“, ко је против, гласаће „против“.

Секретар Љуба Јоксимовић прозива:

Алекса Трајковић за; Андра Ђорђевић за; Андра Степановић за; Андра Парађанин за; Анта Радосављевић за; Анта Рајчић за; Антоније Поповић за; Арса Дреновац за; Арсеније Прокопијевић за; Богосав Поповић за; Василије Живановић за; Велимир Карић за; Владимир Поповић за; Владислав Павловић за; Војин Ђирковић за; Вукашин Петровић за; Вуча Николић за; Данило Јовановић за; Димитрије Димовић за; Димитрије Илићановић за; Димитрије Карић за; Димитрије Маринковић за; Димитрије Ђирковић за; Добросав Ружић за; Драгомир Рајовић за; Драгутин Дедицац за; Ђока Анђелковић за; Ђока Војић за; Ђока Брачинац за; Ђока Владић за; Ђока Стојковић за; Ђура Милијашевић за; Ђура Хрватовић за; Здравко Пауновић за; Јован Николић за; Јован Сопронић за; Јован Станковић за; Јован Шелмић за; Јованча Стојановић за; Јоца Ж. Јовановић за; Јоца С. Јовановић за; Јоца Селић за; Коста Таушановић за; Д-р. Лаза Докић за; Д-р. Лаза Илић за; Лазар Прокић за; Лука Лазаревић за; Љуба Јоксимовић за; Љубисав Благојевић за; Марко Ђуричић за; Марко Петровић за; Марко Швабић за; Миња Даниловић за; Миња Хаџи-Тонић за; Максим Сретено-

вић за; Милан Ђурић за; Милоје Барјактаровић за; Милош Богдановић за; Милош Ђорђевић за; Милош Марковић за; Милун Миљковић за; Милутин Гарашанин за; Митар Миљовић за; Миња Бранковић за; Михаило Веселиповић за; Мих. Вујић за; Михаило Марковић за; Михаило Поповић за; Михаило Радовић за; Михаило Ристић за; Михаило Стојаковић за; Никодије Милетић за; Никола Николић за; Новак Милошевић за; Павле Крстић за; Павле Поповић за; Павле Ранковић за; Павле П. Смиљанић за; Павле Станковић за; Петар Ђаковић за; Радисав Митровић за; Радован Поповић за; Ранко Петровић за; Раша Милошевић за; Раша Нинић за; Риста Поповић за; Сава Милчијевић за; Светозар Милосављевић за; Светозар Славковић за; Сотир Аранђеловић за; Сретен Гогић за; Станко Петровић за; Станча Виденовић за; Стеван Ристић за; Стојан Новаковић за; Стеван Поповић за; Тодор Дидић за; Тодор Костић за; Тодор Радовановић за; Урош Плазина за; Филин Милојевић за; Павле Ј. Вуковић за; Димитрије Катић за.

Потпредседник — Изволте чути резултат гласања. Гласало је свега 105 посланика и сви сугласали за. Према томе објављујем, да је Скупштина усвојила закон о општој царинској тарифи. —

Сад је на дневном реду буџет монопола соли и дувана. Али како не би било шта да се сутра стави на дневни ред, ја мислим да данашњу седницу закључимо па да сутра ставимо продужење данашњег дневног реда. — Слаже ли се Скупштина с тим? (*Слаже*).

Заказујем сутра седницу у 8 сати пре подне (Састанак је трајао до 6³/₄ по подне).

24 САСТАНАК

2 јула 1893 у Београду

ПРЕДСЕДАВАО НАЈПРЕ ПОТПРЕДСЕДНИК.

Димитрије Катић

А ЗА ТИМ ПОТПРЕДСЕДНИК,

Паја Вуковић

СЕКРЕТАР,

Станојло Вукчевић

Почетак у 8¹/₂ часова пре подне.

Присутна су била господа министри: Председник министарског Савета и мин. просвете и цркв. послова; мин. финансија; мин. грађевина; мин. унутр. дела; мин. нар. привреде.

Потпредседник — Отварам седницу 24 састанка. Изволте чути протокол 23 састанка.

Секретар Лука Лазаревић прочита.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани протокол? (*Прима*). —

Изволте чути један Указ Његовог Величанства Краља.

Секретар Лука Лазаревић чита:

М И

АЛЕКСАНДАР I

по милости божјој и вољи народној

Краљ Србије

На предлог Нашег Министра Народне Привреде, а по саслушању Нашег министарског Савета, решили смо и решавамо:

Овлашћује се наш Министар Народне Привреде, да Народној Скупштини, сазваној у ванредни сазив на дан 1-ог јуна ове године, поднесе предлог за решење: да се браћа Минх, фабриканти из Парађина, ослободе од плаћања увозне царине

на вуну потребну њиховој фабрици у Параћину, коју су увозили од 2 априла 1892 године па до дана, када ступи у живот нов закон о општој царинској тарифи.

Наш Министар Народне Привреде, нека изврши овај указ.

28 јуна 1893 год.

у Београду

АЛЕКСАНДАР с. р.

Министар
Народне Привреде,

Раша Милошевић с. р.

Исти гласи:

ПРЕДЛОГ

Министра Народне Привреде

Народној Скупштини

Законом о продужењу повластице Браћи Минх, фабрикантима из Параћина, од 28 марта 1891 године, утврђен је списак оних предмета, који се као преко потребни за фабриковање вунених ткива, ослобођавају од увозне царине и узгредних такса; а међу тим из овога списка изостао је један предмет, без кога се израда вунених фабриката ни замислити не може, а то је вуна.

Ово је сигурно дошло отуда, што се у времену, када је законом од 28 марта 1891 године, продужена повластица Браћи Минх, која је највишим решењем од 17 априла 1880 године, дата била г. г. Минху и Шумпетеру, па доцније пренесена на Браћу Минх, није ни плаћала никаква царина на увоз вуне, већ је доцнијим законом о изменама и допунама у закону о општој царинској тарифи, од 2 априла 1892 год., овај артикул оптерећен плаћањем увозне царине, — те дакле није ни било потребно, да се и слободан увоз вуне нарочито ујемчава.

Да је из списка ослобођених предмета вуна изостала из узрока напред казатог, види се још и по томе, што су од увозне царине ослобођене, поред осталог, и све врсте камгарна, а међутим зна се, да камгарн није ништа друго, него вуна у неколико приуговорљена за даљу фабричку прераду.

По самоме духу продужене повластице, њој је задатак, да заштити фабричко предузеће, о коме је реч, тиме, што се њоме ослобођавају од увозне царине и узгредних такса сви они предмети, који би непосредно били намењени потребама истог фабричког предузећа; а међутим зна се, да је вуна главни предмет за фабрикацију вунених израђевина, и да према нашим привредним приликама, нема могућности, да се из наше земље набавља сва потребна количина вуне у онаквом квалитету, какав је потребан за чоху и остале финије фабрикате.

Према овоме, наплаћивање увозне царине на вуну, било би противно духу самога закона, о коме је реч, пошто се из овога, што је казато, види, да је увоз вуне са стране главни саставни део услова за опстанак саме фабрике.

Да се српска вуна, без мешања са страном вуном бољег квалитета не може употребити за чоху и остале финије тканине, то је констатовала и нарочита стручна комисија, која је ово питање по дужности проучавала. На основу исказатог мишљења ове комисије закључен је и уговор између министарства војног и фабрике Браће Минха, по коме су фабриканти дужни, да за израду свију тканина за војену потребу мешају са српском вуном по 50% вуне бољег квалитета из иностранства.

На овај начин, а пошто је овај уговор са фабриком закључен пре донесеног закона у изменама и допунама у закону о општој царинској тарифи, када дакле, увоз вуне са стране није ни оптерећен био плаћањем увозне царине, фабриканти би морали претрпети знатне штете, а без своје кривице.

Када је закон о изменама и допунама у општој царинској тарифи, од 2 априла 1892 године, ступио у живот, настало је време, да се и од г. г. Браће Минха тражи увозна царина са узгредним таксама за вуну, коју увозе за потребу њихове фабрике.

Али с погледом на околности, које су напред изложене, г. министар финансија није на чисто био с тиме, да ли наша држава има права, да тражи увозну царину на вуну и од поменутих фабриканата; па за то је по молби њиховој и издао наредбу царинарницама, да оне фактички не наплаћују увозну царину и узгредне таксе на вуну, која се увози за фабрику г. г. Браће Минха, него да ове фабриканте само задужују са припадајућим сумама, које би ваљало на увоз вуне наплаћивати у готовом — и то све донде, докле се ово питање законодавним путем коначно не расправи. А г. г. Браћа Минх давали су министарству финансија одговарајућу јамчевину у државним хартијама од вредности.

И тако се ово питање још и данас налази нерешено.

Према томе, крајње је време, а и прилика је, да се ово питање законодавним путем расправи.

Па како и сам налазим, да би неоправдано и неправично, па и самоме духу закона противно било, када би се увозна царина на вуну од г. г. Браће Минха тражила и наплатила, а узев у обзир и молбу њихову по овој ствари поднесеној, из које се види, да им даљи рад зависи од решења питања о плаћању увозне царине на вуну, част ми је предложити Народној Скупштини, да би она изводела донети овако решење:

„Браћа Минх, фабриканти из Параћина, ослобођавају се од плаћања увозне царине на вуну, потребну њиховој фабрици у Параћину, коју су увозили од 2 априла 1892 год. па до дана, када ступа у живот нов закон о општој царинској тарифи“.

ПБр. 2810.

30 јуна 1893 год.

у Београду.

Министар
Народне Привреде,
Раша Милошевић с. р.

Потпредседник — Предлог се овај упућује одсецима. —

Сад прелазимо на дневни ред.

На дневном је реду претрес буџета монопола дувана и соли.

Изволте чути г. известноца.

Известилац Димитрије Димовић прочита цео буџет монопола дувана (Прилог V „Народној Скупштини“) а за тим извештај одборски (ст. 153.).

Потпредседник — Приступа се начелном претресу буџета монопола дувана. Има реч г. Вукашин Петровић.

Вукашин Петровић — Кад сам јуче узео реч да говорим о буџету дирекције српских државних железница, имао сам да учиним примедбе на буџет прихода; а данас, кад сам узео реч, да говорим о буџету монопола дувана, узео сам реч, не да чиним исправке у овом буџету, јер немогуће је исправити све погрешке у њему, него да вам покажем да је погрешно састављен.

Сам буџет прихода није састављен, како је до сада то рађено, није довољно јасно изведен. У досадашњим предлозима у буџету монопола дувана детаљно је изведено било, колико је дувана у коме округу потрошено, и из тога прегледа могли сте видети потрошњу дувана у целој земљи. У садашњем предлогу буџета монопола дувана нема ни тога, него се сумарно сиomiње, да ће приход бити 9.500.000 динара. Мени се чини, што је буџет прихода детаљније, на ситуије, изведен, у толико се даје више прилике свакоме од нас, да уђемо у посматрање, и да без ичије помоћи дођемо и сами до закључка, шта ваља још чинити да се ова корисна уставова у добром правцу развија. Ја држим да ми нећете противуречити, да је врло потребно, да се буџет ма које струке што тачније прави — како буџет расхода тако и прихода.

Говорећи о буџету прихода, који је пред нама, чини ми се, да није довољно стварно предрачуњен. У њему је само једна позиција сигурна, и то она, да је за 4 месеца, од 1 јануара до 30 априла наплаћено $2\frac{1}{2}$ милиона динара. Четири месеца су трећина године, и ако се узме, да ће се толико

сума и за идуће две трећине сразмерно првој наплатити, онда би годишњи приход изнео 7,700.000 динара, а не би дотерао цифру од 9,500.000 дин., која се у буџету предвиђа.

Рећи ће се, да је лицитацијом утврђена сума од $9\frac{1}{2}$ милиона. Основа, гаранција за приход није лицитација него кауција. Ја не знам како стоји ствар са кауцијом, јер не видим из извештаја одборског, да се одбор упуштао у разматрање: јесу ли довољне положене кауције да обезбеде овај приход; али сигурно знам, да ако оне не дају гаранцију за овај приход, онда ова сума од $9\frac{1}{2}$ милиона пребачена је, — јер по стварном рачуну, приход монопола дувана, — не може претурити цифру од 8,000.000 динара. Ја вам ово спомињем, колико да видите — да у овој прилици, где је реч о буџету, ваља се послужити свима средствима, да се до стварне истине дође.

Буџет прихода, као што сам вам поменуо, није довољно јасно изведен. Нису у њему изнесени подаци, који би нам могли послужити да дубље уђемо у ствар. Али још је непотпунији буџет расхода. Буџет расхода дирекције српских државних жељезница без прекора је. Изведен је до крајних ситуација; нема никаквих мешавина између позиција, док овде у овом буџету налазите позиције тако измешане, да вам се одузима могућност стварне контроле. У одељку: општи трошкови, прва позиција гласи: „на куповину сирових дувана у земљи и са стране.“ Та позиција треба да се раздвоји у две, да се зна, колика је куповина дувана у земљи, да се зна колико се купује са стране; да се води рачуна о томе, шта се код овога расхода оставља за наше произвођаче дувана, а колико се троши за стран дуван. То није ради радозналости, т. ј. тек само да се зна; — то је стварна погрешка; то засеца у привредни живот нашег народа.

Према томе ја налазим, да је сам први ред, прве позиције из одељка: „Општи трошкови“, требао да се подели на две позиције, на куповину дувана у земљи и на куповину дувана са стране. Осим тога у истој позицији долази читав низ других намирница, и за све то се ставља цифра расхода 1,277.750 динара.

Сем куповине дувана, ту је урачунато и куповање цигара и бурмута. Ја мислим, да то треба засебно ставити, да се тачно зна, колико се даје за цигаре и бурмут, које се са стране увозе. Према томе из ове једне позиције могле би се ове четири оделите позиције саставити: прво, колико се даје за набавку сировог дувана у земљи; друго, колико за набавку дувана са стране; треће, колико за цигаре и бурмут; и као четврта позиција, шта се троши за набавку оруђа и исплату радника око сређивања дувана. То треба детаљисати не ради радозналости, него ради могућности стварне контроле. Тако се ради и у буџетима великих држава. У њима се никад у целини не обухвата неколико ствари него се детаљно каже, колика је сума одређена на једну, колика на другу, колика на трећу целу.

То је прва примедба, коју сам имао да учиним на буџет расхода.

Другу примедбу имам да учиним код друге тачке одељка „општи трошкови“.

Друга тачка не треба да дође у ред, у коме је сад, јер њоме се не предвиђа никаква сума издатака. Та тачка гласи: „Ако се у земљи произведе више дувана, но што је у фабрици за подмирење потребно, вишак дувана откупиће се новцем, што ће га Управа на залогу откупишеог дувана позајмити од Српске Народне Банке а на рачун прихода дуванског монопола 1894 године.“

То је једна одредба, која треба да дође натраг међу одредбе у рубрику: „Општа наређења.“ То је овлашћење, које се даје Управи монопола, да се задужи код Народне Банке, ако буде јача производња у земљи, него што је кредит за куповину дувана одређен; пошто се овом рубриком не тражи кредит, онда по природи ствари треба да дође у одредбу: „Општа наређења“ а не у текст буџета.

Трећа позиција у истом одељку гласи: „На исплату радника и радница као и на све трошкове око фабрикације дувана 384.750 динара.“

По мом мишљењу, овде се мешају издаци личне природе са издацима стварне природе. Ја држим, да би било боље, одвојити као засебну позицију: „на плату радника и радница“, а као другу позицију ставити: „на све трошкове око фабрикације дувана.“ И сама величина цифре преко 384.000 динара, даје повода, да ови издаци треба да се подвоје на две позиције, опет не из радозналости него ради олакшице контроле.

С овом позицијом стоји у вези позиција 13, 16 и 17. У свима овим позицијима помињу се и траже се кредити за оправку зграда дуванског монопола.

По мом мишљењу, све то позиције треба спојити у једну, јер не треба да се дели кредит на оно, што иде на поправку и доправку зграда дуванског монопола. То треба да је груписано, и онда би имали јасан преглед, да знамо, шта се троши на оправку и дозиравање монополских зграда. Овде су те позиције раздвојене, а требало их је све уједино спојити.

У 7 позицији каже се: „на кирије за зграде, у које су смештена надзорништва и дуванска стоваришта и на канцелариске трошкове за огрев и осветљење управе фабрике дувана и свију канцеларија 58000 динара.“

Ја не знам, какве везе има кирија на зграде, која је утврђена, позната напред, са трошковима канцелариским, који се не могу тачно предвидети. Ја држим, да ове позиције треба да се раздвоје и као прва да се стави: „на кирије за зграде“, а за канцелариске трошкове и т. д. да се образује засебна позиција и то опет не ради радозналости него ради контроле.

Да вас не задржавам више са побрајањем појединих погрешака, које налазим у овоме предлогу, имам да нагласим још једну околност, и то је код тачке 16 и 17 управе монопола дуванског, којим јој се даје овлашћење да за амортизацију својих зграда може употребити на 25.000 динара, а на амортизацију машина и алата 15.000 дин

Ово је тражење оправдано; јер свака зграда троши се употребом. И са свим је оправдано и паметно побринути се да се из године у годину ове зграде отплаћују, те да нам не падну доцније на терет сталних сума, када се истроше и сруше. Дакле, правилно је то што се предвиђа, али једино због чега ја узимам реч сада, то је, што се у примедби под звездом даје овлашћење, да се и од кредита на амортизацију зграда и машина може у овој години утрошити на дозиравање фабричких зграда. Ја нећу да помињем потребу дозиравања, јер она доиста постоји. Ја разумем да она треба да се намирим чим се приходи увећају, разуме се и расходи бивају већи и зграде, у којима се сада ради са сто радника биће малене за већи број, али кад је потреба, која се не може одрећи, онда би требало отворено казати „за оправку или дозиравање зграда треба ми 37.500 дин.“ И ја држим да нико од нас не би могао да проговори ни једне речи против тога, јер видимо да се заиста монопол дувана код нас корисно развија. Али неправилност, која је у овом случају учињена, не може се ђутке прећи и ја је спомињем не за то, што ово треба сад исправити него зато да се у будућем буџету учине исправке и да се при саставу тога буџета има на уму ово што сам овом приликом рекао.

Министар финансија М. Вујић — Господо, после говора поштов. посланика г. Вук. Петровића, ја ћу имати да дам са своје стране одговор на његове примедбе, које је учинио у начелу а у питању о самој разради овога буџета, а за тим ћу говорити о појединим тачкама његових примедба.

Дужност ми је да одмах напоменем, да само грађење буџета, т. ј. како буџет треба да буде разрађен, није предвиђен законом буџетским код нас. Сем тога морам да нагласим и то, а сетиће се и г. г. посланици, који су ту од ове две-три године, да сам ја као министар финансија спремао пројект закона о буџету, којим би требало прописати за све струке и гране државне, како треба буџет да се израђује и како треба да се употребљавају буџетске позиције. У нашем старом буџетском закону то није прописано, и за то ми рамањемо и данас и у изради буџета и у поступању са буџетским

позицијама; и с тога имамо толике и такве депоноване кредитне, који нам стварају толико хаоса у буџету државном. Незгода од тога показала се и у раду последње комисије, која је имала да констатује финансиско стање до 1-ог августа.

Дужност ми је дакле била да напоменем, да незгоде при грађењу буџета нису потекле отуда, што се нема воље код надлежних, него с тога, што нема прописа о изради буџета и његових појединих позиција.

Овај буџет монопола дувана градила је сама управа монопола. Он пролази кроз управни одбор, који га утврђује. Ви знате да цела управа монопола дувана и соли почива на једној баначној организацији, и ја смем смело да тврдим, да је та организација монопола дувана и соли таква, да може послужити као управа и администрација једне радње, која је у државним рукама за углед свима другим радњама. И ја могу и даље да кажем да би желео, да и организација и рад држав. железница буде тако заснован као и монопол, и влада ће се потрудити да оно, што је до данас било пропуштено накнадно својим радом.

Оволико на начелну примедбу, а сад ћу да одговорим на све појединости, које је навео г. Вукашин Петровић.

У главном остављено је министру финансија, да он напише, како ће се буџет израђивати, и ја налазим за потребно да се то уради, али је то незгодно на овој Скупштини извршити, која има да посвршава нарочите послове; но од идуће Скупштине сматрам да се више не може одлагати и да тај закон о буџету мора бити донесен; дотле остаће по старом.

Дужност ми је да напоменем одмах, да по моме нахођењу овде има спојених позиција, које би се могле подвојити, и изгледа да би овда буџет био прегледнији и јаснији. Али, ако зађемо у то питање, шта би требало поделити, онда би се дошло до тога, да би се казало, па није ни то довољно, јер се морају и лични издаци побројати у појединостима а код канцеларских издатака могла би се рећи, да то није довољно казано да су на канцеларске потребе, него треба побројати и на какве су.

Ви знате, да буџет краљевине Грчке износи 10 пута онолико, коликије наш, али тамо је прописано законом о буџету, како мора да буде детаљан. Дакле моја наређења нити би се базирала на закону, а не би била ни потпуна и не би одговорила захтеву појединих посланика, који би дошли, па казали да и овако детаљан буџет није довољан за то, што није детаљан као што је буџет у Грчкој или у Енглеској.

Оволико сам сматрао за дужност своју да кажем у оправдање управе монопола дувана, а то је: да је буџет монопола дувана грађен по досадашњем систему, по ком се прави буџет и у свима осталим гранама државне администрације. Али ако се од стране финансиског одбора затражи — или ако Скупштина хтедне ма какво обавештење о свакој позицији управа монопола дувана биће у стању да у свако доба да и до најмањих ситуација обавештења, на што се приходи њени издају, колики је који и откуда потиче? У осталом ја сматрам да чак не би било ни потребе да све то стоји у буџету, кад је то већ сама Управа монопола дувана публиковала у званичним новинама од времена на време, да сваки може видети из тога, колики је и какав који приход и откуда потиче.

Сад ћу да пређем на појединости, који је напоменуо г. Вукашин Петровић. Задржаћу се на првој позицији прихода за коју г. Вукашин каже да није тачно разрађена. Ја морам да исправим његово погрешно гледиште са подацима, које имам на расположењу и да покажем да је овај предрачун по људском рачунању вероватно са свим тачан. Прва позиција стављена је по фактичким примањима позиција, па колико је примала толико је и стављено. Даље, друга позиција о прилогу за 8 месеци од 1 маја до 31 децембра за коју Вукашин каже, да је стављена по уговорима закљученим за три године, имам ради исправке његовог погрешног схватања да кажем, да она није по уговору грађена и ако би се тако могла градити. Сад, кад је овај буџет стављен, имали смо већ приходе за април и

мај и ја могу, као министар финансија, са задовољством да кажем, да су приходи за ова два месеца надбацили све остале месеце. Али ја то нисам узео у рачун, него сам још нешто мање узео, и према томе веровати је да ће у овој години бити стављена цифра од 5,900.000 фактичка и примљена. А није она стављена према уговорима о закупу него према фактичким примањима у априлу и мају месецу, а исто тако показује се, да ће бити и у јуну повољни подаци. За то имам пуно уверења, да ће се ова цифра на крају године не само истерати, но да ће и надбацивати.

За што су приходи од монопола дувана за прва четири месеца били неповољни, ја мислим, да вам је јасно кад кажем шта је рађено од 9 августа до 1 априла не само при Управи монопола дувана, него по свим финансијским пословима кад вам напоменем како су се у опште лабаво прикупљали и сви приходи државни. Не треба вам напомињати, како је партијска тесногрудост дезорганизовала Управу монопола дувана, колико је било у самој фабрици и сувише нагрпаних, посленика док је поодпуштало и док се опет довело у ред. Довољно је, да напоменем само то, што знају сва господа из унутрашњости, како је криумчарење на дувану било развијено а довољно је ово да је у Лозници дуван јавно на пијаци у паклицима продават! И никаква власт нити је хтела а ваљда није ни могла да то спречи да не би покварила политичке успехе, који су се таквим поступањем хтела можда да постигну. И при таком поступању није се ни могло добити колико је предвиђено прихода од монопола дувана. Сад, да ли се је баш озбиљно мислило на увидање монопола или не, то не знам, али је то једно ван сумње, да се озбиљно ишло на то, да се приходи монопола дувана упропасте.

Ето за то су били слаби приходи монопола дувана до 1 Априла, а још кад се узме у обзир рачун, да су од 9 августа биле напуштене све гране државне Управе, онда ћете веровати, да је тако исто занемарено дотле угледно књиговодство Управе монопола дувана. И сад треба још најмање месец дана да се књиговодство доведе у ред т. ј. да сваког дана свако може имати могућности да види све приходе и расходе монопола дувана онако, као што је то било до 9 августа.

Дакле, не стоји оно гледиште, које је Вукашин Петровић изнео, да је ова цифра стављена од ока, него је она стављена према приходима монопола дувана. И као што се нисам преварио ни у једној години од кад смо монопол дувана узели у своје руке, надам се, да ће и ове године — ова цифра бити повишена а неће подбацивати. Ни у једној години монопол дувана није подбацио, кад је буџет грађен него у самој ствари продаја је била већа.

Прелазећи на остале примедбе, које се тичу разраде друге половине овог пројекта буџетског, а то су расходи буџетски, ја сам већ у почетку свога говора напоменуо, да ово питање о распоређењу позиција, може бити уређено само уређењем закона о буџету. Што се тиче самог овог буџета, имам да изјавим, да баш кад би га ја градио а не Управа монопола дувана, и кад не би пролазио кроз управни одбор, монопола дувана, и кад ја као министар финансија, не бих имао само да дадем свој пристанак на тако већ спремљен буџет, — ја бих га, врло вероватно другаче израдио. Ја би многе позиције издвојио, а не би их овако стављао. Али, господо, опет понављам, оно, што сам у почетку рекао, сама организација монопола дувана, даје, мислим, довољно гаранције, да и ако су неке позиције спојене, а могле су бити одвојене, да отуда не може бити незгоде нарочито и с тога, што сам већ казао, сваком стоји на вољу, да у свако доба, може да иде и да се увери о најмањим појединостима, о целокупном раду; о целој организацији Управе монопола дувана

Сад да пређем и на поједине примедбе, које је учинио г. Вукашин Петровић. Прву је примедбу учинио код друге позиције „општи трошкови“ где каже: за што је стављена ова позиција ту, и вели да она може да падне на терет буџету 1894 године. То је једна примедба, коју је он учинио, да ли би ово требало, да ли је подесније, да јој место буде овде, или на крају. У самој ствари то ништа не чини и не мења

ствар. Ја признајем, да ми је увек више стало до саме суш-
тине, кад већ законски није прописана формула, и за то ја
нисам нашао за потребно, да овај буџет враћам сада, кад је,
у изгледу, да мора доћи нов закон о буџету којим ће се пи-
тања о саставу буџета разрадити онако, како је и у другим
земљама разрађено. Јер цео буџет државни, треба да је раз-
рађен на истој основи и то како буџет државне, штампе и
вругејвачке фабрике, тако и железнице државне где су по-
словне више трговачке природе. Па не само по трговинским
радњама, него треба да је исто тако детаљно разрађен буџет
како прихода, тако и расхода и код свих осталих државних
надлештава. Да се дакле управо оцени вредност израде це-
лога буџета, а не вреди то, да само један једини део његов
буде разрађен, него треба да је цео буџет разрађен онако,
како се то захтева према модерном схватању о изради буџета,
а што треба да проишпе нарочити закон, а што на жалост
није још учињено.

Оне опште одредбе, које стоје у старом буџету, дају мо-
гућности да свако министарство, свака управа гради буџет
онако, како она хоће; може да спаја партију са партијом, по-
зицију са позицијом, И ми у министарству финансија, мини-
старству војном, унутрашњих дела и т. д. имамо још спојених
партија, које су биле још и онда кад је г. Вукашин Петровић
био министар, па још и раније од њега. То постоји још од
10, 15 и 20 година и повлачило се традицијама из дана у
дан, па и ја нисам то мењао. Тако исто, као што он тражи, да
се све те партије, одвоје има и пројеката буџета из напред-
њачке, либералне па и радикалне владавине, да су све те
позиције стајале, и тако ћемо морати да чекамо све докле,
док не дођемо један пут на један разрађени закон, који ће
казати и министру војном и финансија и управи дувана и же-
лезница и свима: „овако и овако мора бити буџет израђен.“
И тек кад тај закон буде потписан, онда ће бити израђено
онако као што Вукашин жели.

Ја бих још ишао даље. Кад бих ја седео на месту г.
Вукашина на посланичкој клупи, а он овде на моме месту, ја
бих му тражио да ми се каже и број радника, па чак и ко-
лико је мушких а колико је женских, па да ми се каже: ево
оволико има мушких, а оволико женских; за тим да ми се
каже, колико је од кога квалитета дувана, колико се произ-
води у коме округу, све хоћу да буде овде стављено. Дакле
у овом захтеву, кад немамо закона, који ће то нарочито ре-
гулисати можемо тражити више или мање разрађености. Глав-
но је питање ово; ја могу тражити 10, или педесет пута већи
буџет, а могу се задовољити са овим, али ја могу само толико
да тврдим пред Народним Представништвом, да у практичној
примени буџета и резултатима његовим нема ни једне уста-
нове, која је толико огрантована баначном организацијом, као
што је код управе монопола дувана и соли. А шта се то овде
не види, то је с тога, што се није прописало како треба
буџет да буде израђен и поднесен.

Ја сам у главном одговорио на поједине приговоре и
једва би било потребе, да се посебице на њима задржим. Нар-
очито имам да кажем за тачку пету, где се каже на издр-
жавање и оправку како фабричних тако и свих осталих зграда
дуванског монопола 10.000 динара, па ако се хоће да се има
детаљно разрађен буџет, мени изгледа, да је г. Вукашин Пе-
тровић противуречно самоме себи, јер је овде подвојено. Ако
се хоће да је буџет детаљно израђен, онда треба да буде по-
зиције, које ће ово детаљисати. Дакле, ова примена његова не
одговара његовим сувременим захтевима. Шта више, могло се
тражити да се и даље каже, колико треба издатака на опра-
вљање зграда у самој фабрици монопола дувана, а колико у
појединим окрузима. Све то може да се захтева кад се иде
до крајњих граница. Најзад г. Вукашин Петровић чини при-
медбе на тачке 16 и 17, где се говори о амортизацији. Ја
немам ништа против тога, као што и нико не може имати,
да се предвиди једна сума, која има да послужи на амортизи-
рање онога што је уложено у саме зграде. Међу тим, госпо-
до, ова примедба овде дошла је у последњем моменту; стога, го-
сподо, што фабричке зграде, пошто је цео буџет био саграђен,

пошто су поједине позиције биле увршћене, овда се у овом
последњем месецу видело да је оделење за израду цигарета било
недовољно и да би га требало проширити. Ја нећу да гово-
рим о томе, што ми имамо изгледа да извозимо велику коли-
чину цигарета и на страну, већ ћу да говорим само да по-
трошња цигарета у самој земљи захтева да се та фабрикација
прошири. Услед тога је дошла примедба да се ове године
може из ових позиција „амортизација“ утросити извесна сума
за дозиравање старих или зидање нових зграда у фабрици.

У осталом те своте, које су овде састављене, оне не
иду у завод и тамо да леже, већ у самој ствари ова сума за
амортизацију употребљује се на обновљење зграда. У томе грешн
г. Вукашин Петровић, мислећи да се ова сума оставља на чу-
вање. Кад се ова сума троши на проширење зграда како би
онда могли мислити да се она остави у банку. Него шта она
значи? Ова позиција стоји за то да управа монопола ду-
вана може према потреби, нове зграде подизати, или старе
дозиравати или оправљати, или да купује потребно земљиште
за зграде. Дакле, то није новчано амортизирање, него је управо
репродукција само једног дела основног капитала, а то је на
зграде фабричне, да управу монопола дувана не затекне та
незгода, да зграде буду у рушираности, разорене, већ да их
увек обнавља и оправља. То је све и ништа више.

То је исправка, коју сам имао да учиним, и ја мислим
да би нас онакве примедбе у начелној дебати далеко одвукле;
да никад не бисмо могли за један данашњи пројекат буџета,
или за један део државног буџета, казати да је добар према
најсавршенијим захтевима сувременим.

Све је то далеко испод онога, што се тражи у Енглеској,
Француској и другим државама, по узмемо шта се тражи по за-
конима грчким. Ако сравнимо грчки буџет са нашим видећемо
по самом волумену да је грдна разлика, али и поред све те
волумености грчког буџета, има више гаранције у нашем бу-
џету него у грчком.

Станко Петровић — Ја имам неколико речи да кажем
у прилог говору г. министра финансија, за што су приходи
монопола дувана за извесно време под прошлом владом ома-
шили. Ви знате, да су под прошлом владавином либералном
готово све власти у друштву радиле на штету монопола ду-
вана. За све време, од како су дошли либерали на владу, па
док нису пали, дуван је био код произвођача израђен у листу.
Сви чиновници монопола дувана, као надзорници, контролори,
сви су се здружили и ишли од села до села, од куће до куће,
и сваки је носио дуван. Начелници срески и све њихове при-
сталице, секли су дуван и јавно приповедали народу да више
неће бити монопола дувана, да сваки сељак може слободно
гајити дуван, и да не мора сељак производити и чувати дуван
онако, како закон наређује.

Поред тога, госпо-до, друга је штета била у монополу
дувана с тога, што је било наређено, да се продаја дувана
отпочне од 1 јануара и по наређењу законском требала је да
се сврши 15 марта. Међу тим, продаја дувана извршена је тек
маја месеца. Због тога је монопол дувана имао велике штете,
што разуме се, сваки произвођач, који има дувана, он ће да
пуши кад га има код куће, па и кад не може да добије паре
за свој дуван, он мора да пуши тај дуван који има код куће.
Ето отуда је било велике штете за приход монопола дувана.

Треће, госпо-до, свима чиновницима, који су потпомагали
либералну владавину били напредњаци или либерали, било
је допуштено да криумчаре дуван у оним срезovima, где се
дуван не производи. Према томе са свим је оправдан разлог г.
министра финансија, за што је до априла месеца тако мали
приход монопола дувана, и да се тек сад показује, као што треба
да буде, јер се и надзор врши као што треба. То сам имао да
кажем у прилог говору г. министра за што су се приходи у мо-
нополу дувана мењали.

Вукашин Петровић. — Дозволите ми да са неколико
речи учиним једну исправку на говор г. министра финансија.
Мени се чини да је г. министар финансија погрешно говорио
о буџету прихода монопола дувана. Ја сам готово у непри-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

лице коме да више верујем, да ли одборском извештају или објашњењу г. министра финансија? Ја сам тврдио да је предрачун прихода од 1 маја за 8 месеца учињен по уговореним сумама продаје дувана. Г. министар финансија покушао је да докаже, а не знам да ли је доказао, да није тако, и да ће закључни рачуни показати да ће приход бити онолики колики се предвиђа. Ја немам ништа против тога, само хоћу оком приликом да објасним, да нисам говорио у том смислу, као да бих хтео да сумњам у рад управе монопола дувана. Ја сам у свом говору казао, да поштујем рад монопола дувана и да немам ништа противу њеног рада да приметим, а ово што сам ја устао да говорим, говорио сам не због садашњости но зарад будућности.

Да се вратим на ствар, о којој сам хтео да говорим. Ја сам казао да је предрачун буџета прихода за 8 месеци направљен по уговореним сумама за продају дувана. У извештају одборском од речи до речи потврђује се ово што сам ја казао. Ево шта се у њему каже:

„Буџет монопола дувана за 1893 год., по предлогу износи приход 9.500.000 динара. О овој цифри Одбор нема шта да примети, јер је она састављена тачно према стварној учињеној продаји дувана за прва четири месеца, и према уговореној суми продаје за последњи осам месеци ове године.“

Према томе дакле, ја нисам могао својевољно тумачити извештај одборски, него сам га природно могао разумети и тумачити онако, како је написан. Одбор дакле као што видите, у свом извештају вели, да је приход монопола дувана направљен према уговореним сумама за последњих осам месеци, и када је овако, ја сам с правом казао: бојим се да неће приход монопола дувана предвиђену суму од 9 и по милиона динара подбацити, јер према приходу за прво четворомесечје може се тврдити, да приход монопола дувана неће достићи већу цифру од осам милиона динара.

Да није управа монопола дувана непогрешива ево једног примера за то: У предрачуну монопола дувана за 1892 год. Управа је за варош Београд и Топчидер предвидела суму прихода од 2.250.000 дин., а сад је за ових 8 месеци ставила суму прихода 933.333 а то је далеко испод оне суме коју, је у 92. год. предвидела. Но није никакво чудо, у тим стварима може човек лако да се превари. Главно је, што ја хоћу да себе оправдам, да ја нисам на памет говорно, кад сам казао да је предрачун прихода монопола дувана учињен по уговореним сумама за 8 месеци, почев од маја месеца. Ја мислим да сам потпуно доказао, да сам говорио на основу извештаја, што га је одбор поднео.

Г. министар чини ми се није ме разумео. Ја нисам правио прекор министру финансија, што је овакав буџет монопола дувана. Ја сам у своме говору нагласио, да је управа дувана овакав буџет и предложила, јер знам, да се овде г. министар готово налази у неприлици, јер има пред собом како независна тела управни одбор, управу монопола и т. д. Ја могу веровати г. министру, да је он могао и да не прочита буџет, што га је управа монопола направила и да га поднесе Скупштини. Ја га ни најмање не правим одговорним за овакав предложени буџет. Ја признајем да немамо тачнога закона о буџету, али ја се не могу сложити са г. министром, да за то, што нема тачног закона о буџету, да се не може радити шта се хоће. Баш и да немамо никаква закона о буџету кад знамо, како је боље, као што је то и сам г. министар објаснио, што да не урадимо оно што је боље, и ако немамо закона о буџету, ко нам брани да урадимо оно, што је боље? Према томе извињење, да се није могао бољи буџет направити за то, што немамо закона о буџету, то није никакво извињење. Г. министар је казао: ја нисам саставио буџет но управа са одбором.

Ја сам то знао и ја сам управни и чинпо примедбе, но за то, што је управа чинила погрешке ко нама брани да ми те погрешке исправљамо и учинимо оно, што је боље? Ако је забрањено оно што је горе, оно што је боље није забрањено учинити.

Г. министар финансија изволео је приметити, да сам и ја подносио овакав буџет и да су и пре мене и да ће и после

мене оваки се буџети подносити. Господо, у интересу истине морам приметити, да ја нисам као министар никакав буџет подносио, јер за време, док сам био министар, нисам могао дочекати Скупштину, да јој буџет подносим. Но да сам дочекао ту несрећу, да као министар подносим Скупштини буџет, ја га не бих поднео овако, но бих га поднео онако, како сада говорим, не за то што би тиме мислио да дам некога задовољења науци и теорији. О теорији слабо водим рачуна, водим само толико, колико треба водити, али као врло важно сметрам, да и буџет прихода и расхода треба детаљно разрадити ради олакшице одговорности пред контролом. Кад се јасно каже: „оволико је на ову цел“, „на кирију толико и толико“ и т. д., онда министар има права да каже, пошто се тај кредит исприче: „не д м ни паре виши.“ Дакле, много је лакше контролисати кад су разрађене те цифре. То је разлог због кога би, да сам ја подносио буџет, поднео овако како говорим сада, не бих га подносио овако са сумарним цифрама, но са детаљно разрађеним цифрама ради олакшице контроле и осигурања самога себе пред контролом.

Што господин министар наводи, да би он ишао и даље у разлагању, ја на то велам, да ја не бих ишао даље ни са овога ни са онога места: ја бих ишао донде докле могућност дозвољава, те да се интереси државни истински заштите. И ја кад бих хтео да терам пнат, и да забављам Скупштину разлозима, који нису унеси, могао бих казати, да се ово цена на десет петнајест позиција. Али ја налазим, да треба ићи донде, докле је могућност, јер свака радња има својих граница, а границе су те положене у самој могућности; докле се може треба да се учини, а где прелази у ствари немогућност, где посао кошта више но што вреди, то паметни људи неће примити на себе. Дакле, ја не бих предлагао оно, што не бих био готов да сам извршим, него само оно, што може и треба да се изврши, а нисам рад да доведем у неприлику ни себе ни онога, с киме се разговарам.

Г. министар покушао је да објасни, да ово није амортизација, него да је то кредит за дограђивање. Ја не знам управо да ли се амортизација преводи са дозиђивањем, али у колико је мени познато „амортизација“ значи отплата, и онда отплата и дозиђивање, кад су различни појмови, ни у обичном разговору не смеју се бркати, како се сме онда дозволити да се то чини тамо, где се тражи сума и иде се ствара забуна и неисправност. За отплату зграда и машина тражи се 37.000 и ја сам казао да је то правилно. Али г. министар покушао је да тај превод оспори, казавши да се неће тај новац комитати, те да је са свим како овде стоји све једно. Шта ће управа монопола дувана да ради са овим новцем, то је њена ствар; наше је да јој признамо исправност тражења; она је чак дужна да тражи суму за отплату зграда и машина, и онда треба управа да има капитал, којим ће то да подмири, али превод речи „амортизација“ са „дозиђивање“, ја мислим да је у најмању руку погрешан.

Министар финансија Мих. Вујић — Ја ћу да одговорим оним истим редом, којим је говорио г. Вукашин Петровић.

Прво, код друге позиције, стварне продаје г. Вукашин каже: „Нисам ја говорио на памет, него сам узео из извештаја одборског“. Први пут г. Вукашин казао је да је ова цифра стављена на основу договора, а не према фактичкој продаји, а сад се исправља па каже, да то у извештају одборском стоји. А ја идем још и даље. Ја сам казао, управа је водила рачуна о пропорционалној цифри према уговору закупа, али то је, може се рећи, цифра уображена, кад не би била заснована на фактичкој продаји за прва четири месеца, за коју сам казао да је слаба, што је монопол дувана био дезорганизован: даље сам казао да је та цифра утврђена, према фактичкој продаји за друга два месеца, која је публикована у „Српским Новинама“, а чак и трећи месец закључен је. Дакле, пола године је свршено и ја кажем ова је цифра стављена, не по уговору, јер по уговору могли су закупи конкурисањем између себе и надбацити то и кад би то било узето, онда би изашло 10.000.000. Узета је мала цифра, 9¹/₂

милијуна и то је узето по рачуну вероватноће фактичке продаје у овој години. Знао сам врло добро како је грађен буџет, нисам га примио, као што рече г. Вукашин, хотећи мене да оправда — ја му захваљујем на том правдању, ја таквог пријатељства не тражим. Ја сам водио рачуна о овоме, али нисам хтео мењати буџет, што нисам нашао разлога да га вратим управи монопола и да кажем: хоћу овако и овако, — докле год не буде донесен закон о буџету.

Даље, г. Вукашин вели да није непогрешна управа монопола дувана, па баш је нашао ону годину од 9 Августа до 1 Априла, кад је управа монопола подбацила у приходима. Зашто је подбацила у 1892 год.? — За то, што је од 9 Августа до 31 Децембра цела управа монопола била расстројена. Али да није било 9 Августа, ја сам уверен да би завршни рачун управе монопола дувана био повољнији него што је предвиђен.

Даље, г. Вукашин, вештим путем, обилази па вели: „А зашто г. министар неће да прими оно што је боље, па и ако нема закона, зашто то боље није сам употребио.“ — Ја ћу да се задржим на самом примеру, који је у борби речи између мене и њега. Ево ми се не слажемо у томе шта је отплата. Он налази да позиције под 13 и 15 треба да се споје, а ја налазим да треба да се одвоје; он би можда наредио управи монопола да споји трошкове на оправку и зидање зграда, а ја бих баш наредио да то буде одвојено, да не буде уједно и трошак на оправку и трошак на дозиравање.

Даље, г. Вукашин каже: „Нисам га подносио, а да сам га подносио, ја бих га боље поднео?“ Нећу да сумњам у искреност његове изјаве и у његово познавање ствари, али г. Вукашин, ако као министар није подносио буџет, он је био начелник, и он зна, колико удела у изради буџета има начелник административног одељења, у коме се прибирају сви буџети и подносе министрима.

Најзад, што се тиче саме речи амортизовања, нека ми не замери г. Вукашин, да ја то нисам предложио, (ја нисам филолог, а жао ми је што ту није г. Новаковић), а у колико се сећам, ја ову реч нисам превео са отплатом, јер амортизовање не значи отплата, него у самој ствари значи потирање дуга. То знам и ја, и г. Вукашин, па и господа, која се не баве тим финансијским послом. Ја дакле, реч амортизовање нисам преводио, већ оно што филолози реше, ја примам и решен сам да верујем као у светињу неку. Ја никако нисам смео да наиђем на преводње, јер то остављам способнијима као пријатељу г. Новаковићу нека преведе то, а ја сам казао шта значи реч амортизација.

Да ли се под амортизовањем разуме то, да те позиције буду у задрузи или у другој којој банци или на другом ком месту, те да управа монопола дувана вуче интерес, то је друга ствар. Али извесно је да се овде то чини с тога да, после, пошто се зграде буду похабале има извесан капитал. Шта значи ова позиција? Значи да сваке године управа монопола дувана ствара једну суму на обнављање капитала уложеног на зграде, и ја могу да тврдим да још ни један динар од овога није дат у депозит, него ће се та позиција употребити онако како сам ја казао, а то је за набавку алата и дограђивање зграда и т. д., које је сасвим оправдано. У сваком моменту треба да се зграде и алати фабрични налазе на извесној висини солидности, т. ј. да се никад не допусти да се у извесном броју година те зграде и алати могу похабати и толико отргати (извинте за тај израз), да мора на њих управа монопола да утроши по 50.000 дин. за подизање нове зграде.

Ако ме је ко други сем г. Вукашина криво разумео, верујте, да ја нисам амортизовање превео шта она практички значи.

Милан Ђурић — Господо, чуо сам лепе беседе о монополу дувана од два министра финансија. Један је, вршећи своју дужност објашњавао за што је овакав буџет монопола дувана и бранно рад његов, а други је по посланичкој дуж-

ности пред Народном Скупштином казао, да би требало ово и ово учинити.

За лепим говором г. Вукашина Петровића, ја бих пошао, да он није био министар финансија. Јер, кад је то био, он је могао то и учинити, али ни један ни други, као стручњаци, као ни финансијски одбор, нису овде разложно казали колика је сума плаћена за српски дуван, који се производи у нашој земљи. Ми знамо да смо под тепским финансијским приликама установили монопол дувана, којим смо хтели да добијемо знатне приходе финансијске, али у исто време хтели смо да ојачамо производњу дувана у земљи.

То је што бих ја молио г. министра финансија, да кад се буде доносио нов закон о буџету монопола дувана, обрати пажњу да се тим процењивачима каже, колико се даје за дуван у нашој земљи, јер ми смо имали прилике да чујемо, да се многи произвођачи туже на процениоце, и кажу да им се даје врло мала цена. Г. министар има пред собом такве тужбе и зна то.

Кад би се откуп дувана вршио по закону, онда се на то не би имало ништа приметити, али кад то не стоји, онда можемо да се извесимо да ли се врши закон и да ли се плаћа дуван онолико колико закон наређује према његовом квалитету; то се дакле, види по томе да је плаћање мало, јер наша производња дувана у Србији опада.

Нама није довољно да ми имамо само више новаца у каси, него нам је и до тога, да нашу производњу дувана унапредимо

То је што сам имао да кажем и молио бих г. министра, да обрати пажњу управе монопола дувана на то, да пази при процењивању дувана, т. ј. да се закон врши онако како треба, јер, мени се чини, да се један килограм српскога дувана сад не плаћа ни један динар, а сваки ће знати да ми имамо бољега и скуплега дувана кога свакако треба и боље платити.

Министар финансија Мих. Вујић — Ово што је у патриотској намери, као и увек напоменуо поштовани посланик г. прота, ја не бих узимао реч да говорим, да управо сама факта не говоре о томе. Та факта ево шта кажу.

Прво и прво сам закон опредељује, колико се страног дувана може да увози, те по томе не зависи ни од чије воље. Ако се не варам закон каже, да се може увозити десет од сто и да више страног дувана не може у земљи да се употребљује.

Ја могу да констатујем, да ни 10% није увезено у нашу земљу, али свакако до 90% мора бити употребљено дувана, који се у земљи производи и само у једном случају, — ако берба омане, ту се може употребити и стран дуван.

Дакле, то је законом регулисано и о томе не може бити спора.

Даље, г. прота напомиње опет стару жељу: „камо лепе среће, да ми плаћамо боље дуван.“ Ја могу да кажем, да ми плаћамо сад дуван четири гроша — 0.80 п. д. или, динар и ми га плаћамо боље него што би плаћали турски дуван. Кад не би било извозне цене за турски дуван, ми би тај дуван имали бољи по исту цену, али у цариградским магацинима сада због тога лежи 20.000 килограма од годину дана и ако би та управа, режија турска сватила боље своје интересе, она би скинула ту царину и конкурисала би тако, да би средњи дуван њихов био сведен на цену од 0.50, 0.60 п. дин. Али оставимо то на страну, ја помињем факта.

До првога априла у колико је откуп дувана био добар и како је био раније процењен сведоче многе тужбе и ја сам на ново одређивао процењивање и могу да констатујем, да се ни један произвођач дувана ни са једном жалбом није жалио и кад ни једне жалбе нисам добио, ја немам основа да сумњам, да процена дувана није испала на задовољство произвођача.

(Наставиће се)